

Psychosociální determinanty zdraví

Vladimír Kebza,
Státní zdravotní ústav

Psychosociální determinanty zdraví

- Východiska:
- Změna paradigmatu (od monokauzálního k multikauzálnímu pojetí vztahu mezi zdravím a nemocí).
- Změny mortality a morbidity
- Vznik a rozvoj psychosomatické medicíny, behaviorální medicíny a psychologie zdraví

Psychosociální determinanty zdraví

- Vymezení:
psychologické a sociální proměnné, ovlivňující vztah mezi zdravím a nemocí
- Možnosti klasifikace:
 - vnitřní determinanty (zvl. osobnostní charakteristiky, kognitivní, emocionální a konativní proměnné),
 - vnější determinanty (sociální, ekonomické, politické a kulturní proměnné)

Psychosociální determinanty zdraví

- Přehled hlavních tematických okruhů:
- Zdraví a nemoc – vývoj názorů na jejich pojetí (biomedicínský vs. bio-psycho-sociální, resp. bio-psycho-sociální, spirituální a kulturní model; holistický vs. dynamický vs. sociální vs. interaktivní přístup).
- Možnosti aktivního ovlivnění zdraví (prevence, podpora zdraví, chování ve vztahu ke zdraví a nemoci a možnosti jeho změn).

Psychosociální determinanty zdraví

- Kvalita života
- Historie (ekonomické a sociální zázemí, psychologické a medicínské pojetí).
- Zjišťování úrovně a struktury kvality života - obecné
 - specifické

Psychosociální determinanty zdraví

- Osobní pohoda (well-being) ve vztahu ke zdraví
 - Podněty pozitivní psychologie
 - Dimenze osobní pohody

Psychosociální determinanty zdraví

- Koncepce typu chování a typu osobnosti ve vztahu ke zdraví
 - Chování typu A/B (X),
 - Chování typu C
 - Osobnost typu D

Psychosociální determinanty zdraví

- Vulnerabilita (zranitelnost):
 - Primární a sekundární vulnerabilita,
 - Obecná biologická, obecná psychologická a specifická psychologická vulnerabilita)
- Resilience (psychická odolnost):
 - Autentická resilience vs. pseudoresilience,
 - Nespecifické a specifické koncepce resilience.

Psychosociální determinanty zdraví

- Zátěž a stres
 - Rozlišení zátěže a stresu
 - Stresor – stresová reakce – důsledky
 - Hyperstres vs. hypostres, eustres vs. distres, akutní vs. chronický stres
 - Hlavní koncepce stresu
 - Zvládání stresu (coping)

Psychosociální determinanty zdraví

- Socioekonomický status (SES) a zdraví
 - Pojetí SES, jeho druhy a vztah ke zdraví
 - Sociální gradient
 - Odlišnosti a nerovnosti ve zdraví
 - Nezaměstnanost, sociální úpadek a zdraví
- Sociální opora (social support)
 - Pojetí sociální opory a vymezení jejích základních druhů, vztah ke zdraví

Psychosociální determinanty zdraví

- Koncepce životních událostí
 - Life events
 - Daily hassles
 - Daily uplifts

Psychosociální determinanty zdraví

Děkuji za pozornost!

kebza@szu.cz